

GORIŠKI SLOVENEK

Naročnine:

Italijanska kraljevina:	
Celo leto	Lir 10.— = K. 25.—
Pol leta	5.— = „ 12.50
Tri mesece	2.50 = „ 6.26
En mesec	1.— = „ 2.50

Oglasj:

Oglasi na tretji strani	Lir 1.— za vrsto
Oglasi na četrti strani	„ 0.75 za vrsto
Mali oglasi	„ 0.05 za besedo
Znižane cene za letne naročnike.	
Posamezna št. 10 cent. ali 20 vin.	

Izhaja vsako sredo in soboto.

Uredništvo in Upravništvo: Via Carducci št. 10, II. nad.

Vodilna načela ententa.

Prostost narodov je bila doslej le fraza, ki smo jo največkrat slišali v avstrijskem parlamentu. Čutili pa smo istočasno dovolj, kako zna izkoriščati močnejši narod slabjšega, saj so Nemci pošiljali med nas svoje valpte, ki so že razumeli svojo nalogo ter so tiščali naše ljudstvo in izkoriščali našo zemljo.

Odslej bo pa drugače. Ententniki dobro vedó, da je pravi mir brez sence bajonetov mogoč le, če so narodi res svobodni, če jim je z jamčen prost razvoj brez tujega pritiska, in zato hočejo izvesti tudi v srednji Evropi to načelo. Ni se nam torej več bati, da bi nas še kdaj tiščala tujčeva peta, da bi nam vladala tuja aristokracija, ki ne pozna in ne razume našega ljudstva. — Naš narod si bo sam volil može, ki ga bodo vodili, ki mu bodo dajali postave, prikladne in potrebne za njegove razmere. Odslej ne bo več tlačani, kot so tlačanili njegovi dedec in njegovi očetje in kot je tlačani doslej sam. Prosto bo gospodaril naš kmet.

A ne samo prostost narodov, tudi enakopravnost posameznikov zahteva ententa. Enakopravnosti doslej ni bilo, zakaj človek je veljal le, če je imel visokodoneč naslov ali pa dobro nabasan žep. Vse ljudstvo je bilo razdeljeno v tri kaste:

1. V zgornjih desetisoč, to je bila visoka aristokracija, zbrana ob državnem krmilu, ki si je domišljala, da je več kot so drugi ljudje, da je že od Boga poklicana edino le, da gospodari na zemlji, vsi drugi ljudje pa ji morajo tlačaniti; 2. v srednji stan, to je takozvana inteligenca, in 3. v nižji stan, to je kmet, delavec in proletarec. Ostre so bile meje, ki so ločile te stanove med sabo.

S kakim strahom je zrl naš kmet na grofa ali barona, ki ga je opletal s svojim bičem, kako suženjsko ponižno je bilo ljudstvo pred maduto aristokracijo, ki ga je vladala! S kakim strahom je stopil pred okrajnega glavarja ali sodnika in naj je bilo to tudi v lastni kmetovi hiši! Temu je bilo krivo le, da se je tudi inteligenca smatrala za več vredno kot je umazani kmet.

Ententa pa hoče, naj bodo vsi ljudje enakopravni in enako vredni in da je treba stanove, ki so zastali v izobrazbi in kulturi, dvigniti na isto stopinjo. S tem pa se bo okrepila zavest posameznika, da se bo zavedal, da je, dokler opravlja svoje delo vestno in dokler ne krši zakonov, enakovreden kot drugi človek, ki ga je sreča morda obdarila z bogastvom ali mu je naklonila visoko mesto. S tem se bo pa zabranilo tudi izkoriščanje proletarijata, kmeta in delavca, po kapitalu in aristokraciji, zakaj z izobrazbo se bo vzbudila v človeku zavest, da dela le zato, da živi od svojih žuljiv on sam, ne pa morda njegov gospodar.

Tretja vodilna misel entente pri preurejevanju sveta je, da se mora zagotoviti vsem narodom tudi prost razvoj, da bo lahko vsak po svoji volji izkoriščal svojo produktivno energijo.

Nemci so kot malokateri drugi narod umeli izkoriščati svoje sosedo. Koliko naravnih močij leži pri nas neizrabljenih, koliko sile za produkcijo bi nam dajala samo naša Soča! A ta reka teče neizrabljena, ker so tako hoteli naši dobri gospodarji, ki so hoteli, da imajo vso industrijo le Nemci, ter niso dovolili tujemu kapitalu, da bi bil gradil tovarne, od katerih bi bil imel zaslužka morda tudi domačin. Naše ljudstvo pa je moralo v Ameriko s trebuhom za kruhom.

Vsa večja trgovina je bila v rokah tujcev, ki so izmозgavali naše

nezavedno ljudstvo. Če pa se je lotil trgovine podjeten domačin, metala mu je vlada vsa mogoča polena pod noge. Dajali so nam nemških šol, da bi nam onemogli povzdig, da bi nam obtujili mladino. Če se je pa kdo povspel s svojo marljivostjo in izrednim talentom do svetovnega imena, so ga hitro proglasili, da je Nemeč, ali če ni šlo drugače, da je Avstrijec, da bi narodi zunaj pač ne vedeli, da bivajo tu tudi druga ljudstva, ki streme po izobrazbi in kulturi.

V bodoče bo to drugače. Narodi bodo prosto izrabljali svoje duševne in naravne sile po svoji volji. Naš narod se bo dvignil lahko visoko, saj je naše ljudstvo «za uk prebrisane glave», kot pravi naš pesnik, samo če se bo zasedal svoje velike pravice o pravem času, da ga ne bodo drugi narodi prehiteli. Nastala bo med narodi prosta tekma, kot je sedaj med trgovci. Kdor bo bolj žilav, bolj podjeten, bolj vstrajen, ta bo nadkriljeval slabjšega sosedo. Seve pa ne bo smel rabiti moči sile, svet bo vladala le moč duha. Zato pa moramo stremeti kvišku, da se naš narod dvigne na višjo stopinjo izobrazbe, zakaj sicer ne bo mogel tekrovati s srečnejšimi sosedi, katerim je usoda naklonila kulturo že v vekih, ko so se naši pradedi borili še za obstanek.

To so vodilne misli ententnikov pri preosnavljanju sveta. Res so težke rané, ki nam jih je zasekala kruta vojna, a če pomislimo, da je prinesla našim znancem svobodo, da bodo vsaj ti lahko živeli srečno kot ljudje, homo rekli, da je bila ta vojna naša sreča.

Narod brez časopisja je nem, ne more se sporazumeti s svetom. Zato se oprimate goriški Slovenci našega lista, ki hoče izražati vašo voljo in braniti vaše koristi.

Odloki kr. Guvernerata za Julijsko Benečijo.

Naznanja se da Zavarovalnica proti nezgodam v Trstu sprejema zavarovanja proti nezgodam tudi za delavce v kamnolomih in rudokopih. Omenjeni zavod bode izplačeval vse rente ki so bile priznane od zavoda na Dunaju ponešrečcem, ki spadajo v Julijsko Benečijo.

Cepljenje koz.

Vsled odredbe kr. Guvernerata v Trstu odloča komisarijat za politični okraj goriški

1. Da se morajo vse osebe, ki stanujejo v območju goriškega političnega okraja vcepiti koze najdalje v teku 20 dnij.

2. Vse osebe, katerim bodo vcepljene koze si morajo preskrbeti zdravniško spričevalo, katero bode potrjeno od one oblasti h kateri pripada dotični zdravnik.

3. Kdor ne more dokazati da je cepljen se kaznuje z globo od 200 do 1000 kron.

Okrožnica

vsem županstvom Goriško-Gradiščanske.

Na podlagi § 194 cesarskega ukaza z dne 19. marca 1916 drž. zaz. št. 68 se je določil s početkom od 1. aprila 1916 posebni čas zastaranja na tri leta in sicer za sledeče terjatve.

1. za dobavljanje stvari ali izvrševanje del ali druge dajatve in storitve v obrtnem, trgovskem ali drugačnem opravnem obratu;

2. za dobavljanje kmetijskih in gozdarstvenih pridelkov v obratu kmetijstva in gozdarstva;

3. za prevzetbo v prehrano, strežbo, zdravljenje, vzgojevanje ali poučevanje po osebah, ki se bavijo s tem, ali v zavodih, ki služijo temu namenu;

4. najemnin in zakupnin;

5. službojemnikov zaradi plačila in povračila izdatkov iz službenih pogodb pomožnih delavcev, dniarjev, poslov, in vseh zasebnih uslužbencev, ter službodajnikov zaradi predujmov, danih na take terjatve;

6. zdravnikov, živinozdravnikov, babic, zasebnih učiteljev, odvetnikov, notarjev, patentnih zastopnikov in vseh drugih za oskrbovanje nekih stvari javno postavljenih oseb zaradi plačila za njihove dajatve in storitve in povračila njihovih stroškov, ter strank zaradi predujmov tem osebam.

Ker se po tej zakonski odredbi težko oškodovani trgovci, kmetje, obrtniki in rokodelci Goriško-Gradiščanske, ki ni mogla vsled vojnih operacij braniti lastnih koristi, se je zaprosilo razveljavljenje te določbe.

Z naredbo z dne 8. februarja 1919 objavljeno v uradnem listu kraljevine Italije, je najvišje poveljstvo kraljeve armade odredilo sledeče:

Kraljeva italijanska armada najvišje poveljstvo.

Mi vitez velikega križa, general armade, Armando Diaz, načelnik generalnega štaba kraljeve armade.

Z ozirom na člen 251 kazenskega zakonika za armado;

z ozirom na številki 39 (5. točka) in 41 «Službe v vojni» I. del;

u k a z u j e m o :

V ozemlju zasedenem po kraljevi armadi se razveljavi od 1. aprila 1916 do 31. decembra 1918 tek triletnega zastaranja, določenega po paragrafu 194 cesarskega ukaza z dne 19. marca 1916 drž. zak. št. 69 glede tretje delne novele k običnemu državljskemu zakoniku.

Dne 8. februarja 1919.

Načelnik generalnega štaba armade
A. Diaz.

Kr. Komisar:
Dr. Pettarin.

Št. 046232

Kral. Italijanska Armada Najvišje poveljstvo

Mi armadni general vitez velikega križa Armando Diaz načelnik generalnega štaba kralj. armade

UKAZUJEMO

z ozirom na

člen 251 vojašk. kazen. zakon. in člen 39 (5. odstavek) in 41 «Vojnega službenika» I. del.

Čl. 1. Prepovedano je izvažati iz zasednega ozemlja govejo živino, konje, prašiče, ovce in koze, ki so v lasti zasebnih strank.

Čl. 2. Guverner more dovoliti v posebnih slučajih izvoz živine omenjenih vrst po zaslišanju mnenja deželnega živinozdravnika.

Člen 3. Živina, za katero je dovoljen izvoz mora imeti razun od obstoječih zdravstvenih predpisov določenih dokumentov, še potrdilo dotičnega županstva v katerem se mora navediti: «dan dovoljenja od strani Guvernerja, število, pleme, vrsto in spol živine ki se izvažajo, ime, priimek in bivališče kupca in rok za kateri je veljavno potrdilo.

Čl. 4. Pri pošiljativah po železnici ne bodo postajenačelniki dovolili odpošiljatve, če se ne bodo prepričali, da je potrdilo v redu, katero se mora prilepiti k voznemu listu. Prepis ostane v železniškem uradu, kateri mora obvestiti o pošiljativi občino od koder prodaja živina.

Šl. 5. Prestopki te naredbe se bodo kaznovali z denarno globo do 500 kron in z zaplenjenem živine.

8. Februarja 1919.

Poveljnik generalnega štaba
kralj. Armade
A. DIAZ l. r.

NOTRANJI RAZPORI V JUGOSLAVIJI.

BELGRAD. Poroča se iz Belgrada glede odnošajev v Jugoslaviji in vesti ki prihajajo iz raznih pokrajin nedvomno potrjujejo nesoglasje in nasprotja med Srbi, Hrvati in Slovenci.

V Zagrebu so nemiri na dnevnem redu, in v Serajevu se širi nezadovoljnost v senci srbskih bajonetov.

V Ljubljani še molčijo, pa vendar vsakdo čuti tudi tam, da položaj postaja zmirom neznosnejši.

Na vzhodni meji proti Albaniji ustaši ne dajo mira srbskim četam, katere so z velikim trudom in žrtvami zopet zavzele pred kratkim izgubljeno mesto Ipek.

Somišljeniki kralja Nikita v Črnigori, ki še zmirom tvorijo večino prebivalstva, se odločno borijo proti manjšini podpirani od srbske vlade.

V Makedoniji je prebivalstvo mirno ter pričakuje rešitve po Wilsonovih načelih.

Vsled tega vlada v Srbiji bojazen in skrb za lastno eksistenco in obstoj države.

Srbsko ljudstvo ne veruje več pretiranim zahtevam v jadranskem problemu, katere se je izrabljalo v svrhu intenzivne agitacije in propagande, ker je uvidelo, da vse na tej podlagi sloveče sleparije imajo edno namen, da se tolaži narod z nemogočimi pridobitvami.

To so razmere, ki sedaj vladajo v Jugoslaviji in dan za dnevom se množijo nasprotja, katere ločijo jugoslovanske narode, — posebno pa Srbe in Hrvate.

Misel o veliki Srbiji je zopet na površju — čeravno je bila začasno izgubljena v korist skupne jugoslovanske ideje.

Srbi čitno predbacivajo Hrvatom vse kar so zakrivali tekom vojne in v vojaških krogih vlada nestrpnost proti bivšim avstro-ogerskim častnikom, v Srbiji se najde celo ljudi, kateri javno napadajo prestolonaslednika zaradi njegove pretirane naklonjenosti napram Jugoslaviji in na škodo Srbije same, in trdijo, da če Srbija se ne oprime bolj odločne politike je v nevarnosti, da jo poplavijo novi elementi.

Pred kratkim se je samo namigavalo o republiki, danes pa nihče ne prikriva lastnega prepričanja in se govori javno o potrebi republikanskega režima. — Ena sama srbskih strank je za edinstvo in ta je socialistična stranka. — Iz vsega tega sledi, da je splošni položaj bistveno in formalno jako omahljiv.

Značilen je članek poluradnega lista lista «Samouprava», ki je glasilo starih radikalcev, katerim je na čelu ministerski predsednik Pašič.

Časopis vpraša ali so morda mislili hrvatski bratje na zahodu, da mogoče zadostuje naj se v Zagrebu proglasi — «mi nismo več del Avstro-Ogerske» in bi se z to izjavo moral zadovoljiti ves svet?

Če pomislimo, da list kateri tako piše, je list Pašičeve stranke — tedaj je lahko razumeti, da se ona ne strinja z nameni Zagrebških politikov.

Srbska vlada v Nišu je zmirom povdarjala, da nameruje oprostiti in zjediniti s Srbijo vse Srbe, Hrvate in Slovence. To načelo se je skoro popolnoma odobrilo v mednarodnem javnem mnenju in je bilo sprejeto od merodajnih činiteljev v inozemstvu za slučaj, da bodo centralne države poražene.